

Η μετακινούμενη αιγοπροβατοτροφία στην Ελλάδα: Το χθες, το σήμερα, το αύριο

Η δυναμική της μετακινούμενης κτηνοτροφίας Το πρόγραμμα ΘΑΛΗΣ

Βασιλική Λάγκα

Λάρισα 24 Απριλίου 2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Προβληματική και στόχοι του προγράμματος

*Μια ολιστική προσέγγιση του συστήματος μετακινούμενης
αιγοπροβατοτροφίας*

- Κατανόηση της δυναμικής του συστήματος μετακινούμενης κτηνοτροφίας και της θέσης του στη σύγχρονη αγροτική οικονομία της χώρας
- Διερεύνηση του πολυλειτουργικού χαρακτήρα του συστήματος και της συμβολής του στην αγροτική ανάπτυξη
 - Πολιτιστική κληρονομιά, διαμόρφωση τοπίου, παραγωγή παραδοσιακών προϊόντων διατροφής
- Διερεύνηση του περιβαλλοντικού ρόλου της μετακινούμενης κτηνοτροφίας
- Ανάδειξη της ποιότητας του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων

Ερευνητικές Ομάδες

- Ομάδα 1 «Ζωοτεχνίας» Τμήμα Τεχνολόγων Γεωπόνων ΑΤΕΙΘ
 - Καταγραφή των διαρθρωτικών στοιχείων των μετακινούμενων κοπαδιών στη χώρα
 - Πρωτογενής έρευνα με συμπλήρωση ερωτηματολογίων
 - Ανάλυση των ακολουθούμενων πρακτικών ζωοτεχνικής διαχείρισης
 - Έρευνα των εκτρεφόμενων φυλών
- Ομάδα 2 «Οικονομίας» Τμήμα Αγροτικής Ανάπτυξης, ΔΠΘ
 - Οικονομικότητα μετακινούμενων εκμεταλλεύσεων και ανάλυση αποτελεσματικότητας
 - Τυπολογία μετακινούμενων εκμεταλλεύσεων στην Ελλάδα
- Ομάδα 3 «Λιβαδοπονίας» Τμήμα Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος, ΑΠΘ
 - Εγκατάσταση πειραματικών κλωβών σε ορεινούς και πεδινούς βοσκοτόπους σε όλη την Ελλάδα
 - Μελέτη της παραγωγικότητας και της σύνθεσης της βλάστησης ορεινών βοσκοτόπων
 - Μελέτη του τοπίου και αντιπροσωπευτικών διαδρομών των κοπαδιών
- Ομάδα 4 «Ποιότητας γάλακτος» Ινστιτούτο Κτηνιατρικών Ερευνών, ΕΛΓΟ «Δήμητρα»
 - Παρακολούθηση 121 εκτροφών της Θεσσαλίας με δειγματοληψίες γάλακτος κατά τη χειμερινή και τη θερινή περίοδο
 - 3 δείγματα το 2013 και 2 δείγματα το 2014: Συνολικά αναλύθηκαν πάνω από 600 δείγματα γάλακτος
 - Χημικές αναλύσεις των δειγμάτων γάλακτος
 - Αναλύσεις για την παρουσία παθογόνων
 - Μελέτη του προφίλ των λιπαρών οξέων – Διαφορές θερινών και χειμερινών δειγμάτων

Το σύστημα της μετακινούμενης κτηνοτροφίας

- Το χθες.....
 - Εξέλιξη της νομαδικής, η οποία άνθισε ιδιαίτερα επί οθωμανικής αυτοκρατορίας, όπου γινόταν ελεύθερη μετακίνηση των κοπαδιών μεταξύ βοσκοτόπων
 - Βάση της μετακινούμενης κτηνοτροφίας ήταν το «τσελιγκάτο»
 - Μέχρι το 1956 ο μετακινούμενος πληθυσμός αιγοπροβάτων στην Ελλάδα αντιπροσώπευε το 30% περίπου του συνολικού πληθυσμού
 - Η κουλτούρα της μετακίνησης αποτέλεσε παράγοντα διαμόρφωσης της διαδικασίας κοινωνικοοικονομικής εξέλιξης των αγροτικών περιοχών της χώρας
- Το σήμερα.....
 - Απαντάται σήμερα στην Ελλάδα και σε ορισμένες άλλες ευρωπαϊκές χώρες (π.χ. Γαλλία, Ισπανία, Βαλκάνια)
 - Στην Ελλάδα ο πληθυσμός είναι περίπου 8% του συνολικού
 - Προσιδιάζει στις συνθήκες της χώρας, ειδικότερα σε αυτές των ορεινών, μειονεκτικών και οριακών της περιοχών
 - Συνεχίζει να διαδραματίζει κοινωνικό, οικονομικό, περιβαλλοντικό, πολιτιστικό ρόλο
- Το αύριο.....;;

Μέχρι σήμερα....

- Πάνω από 85.000 χιλιόμετρα (χωρίς τα αεροπορικά!!)
- Ολοκληρώνεται μια διδακτορική διατριβή
- 19 επιστημονικές εργασίες
- Διάχυση των αποτελεσμάτων σε όλους τους ενδιαφερόμενους

Δίκτυο Μετακινούμενων Κτηνοτρόφων

- Σκοποί του Δικτύου

- Η διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς και της κουλτούρας της μετακίνησης, εν γένει
- Η ανάδειξη της πολιτιστικής, περιβαλλοντικής και οικονομικής αιιφορίας του μετακινούμενου συστήματος εκτροφής
- Η περαιτέρω ανάδειξη της βιωσιμότητας του μετακινούμενου συστήματος εκτροφής με σκοπό την προστασία και τη συνέχισή του στο μέλλον
- Η προώθηση της περιβαλλοντικής προστασίας, της αιιφόρου χρήσης της γης και των φυσικών πόρων καθώς και η διατήρηση της γενετικής ποικιλότητας στο πλαίσιο που ορίζει η Κοινή Αγροτική Πολιτική και η περιβαλλοντική πολιτική της χώρας
- Η ανάδειξη πολιτιστικών στοιχείων που απορρέουν από το σύστημα και η αξιοποίησή τους στο πλαίσιο αναπτυξιακών πρωτοβουλιών.
- Η διαχείριση προγραμμάτων, είτε αυτόνομα είτε σε συνεργασία με φορείς στην Ελλάδα ή με δίκτυα του εξωτερικού, στο πλαίσιο της επίτευξης των σκοπών του Δικτύου
- Η διάχυση της εμπειρίας που προκύπτει από τη μελέτη του συστήματος και από την ανάληψη άλλων πρωτοβουλιών που θα αναληφθούν από το Δίκτυο
- Η ανάδειξη των παραγόμενων από το σύστημα της μετακινούμενης κτηνοτροφίας προϊόντων

Ενδεικτικές δράσεις που θα μπορεί να αναλάβει το Δίκτυο

- Διαμόρφωση ενημερωτικού - εκπαιδευτικού υλικού
 - Το υλικό αυτό μπορεί να διανεμηθεί στο ευρύ κοινό, ώστε να έρθει σε άμεση επαφή με την άυλη πολιτιστική κληρονομιά που συνεχίζει μέχρι και σήμερα να στηρίζει η μετακινούμενη κτηνοτροφία.
 - Σε επόμενη φάση και με κατάλληλες προσαρμογές, αυτό το υλικό θα μπορούσε να διανεμηθεί στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση και να ενταχθεί στο πλαίσιο μαθημάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, ώστε τα παιδιά να ευαισθητοποιηθούν ως προς την πολιτιστική κληρονομιά που συνδέεται με την μετακινούμενη κτηνοτροφία και την αιγοπροβατοτροφία γενικότερα.
 - Στο πλαίσιο του προγράμματος ΘΑΛΗΣ έχει συγκεντρωθεί μεγάλος όγκος υλικού, όμως το χρηματοδοτικό πλαίσιο δεν επιτρέπει την έκδοση αυτού του υλικού
- Επικοινωνία και κινητικότητα
 - Στοχεύεται άμεσα η οργάνωση συναντήσεων με εκπροσώπους μετακινούμενων κτηνοτρόφων σε άλλες περιοχές της Ελλάδας με απώτερο σκοπό την ένταξή τους στο Δίκτυο.
 - Σκοπός του Δικτύου είναι να επεκταθεί σε όλες τις περιοχές της Ελλάδας και να εντάξει στους κόλπους του όλες τις εκφάνσεις της κουλτούρας και της πολιτιστικής κληρονομιάς της μετακίνησης.
 - Η ανάπτυξη συνεργασίας μεταξύ των μετακινούμενων κτηνοτρόφων στο πλαίσιο του Δικτύου σε όλη την Ελλάδα θα συμβάλει καθοριστικά στην ενιαία προώθηση και προβολή της κουλτούρας της μετακίνησης με όλες τις τοπικές της διαφοροποιήσεις, αναδεικνύοντας έτσι τις κοινές καταβολές του συστήματος στο σύνολο της χώρας.

Ενδεικτικές δράσεις που θα μπορεί να αναλάβει το Δίκτυο

- Ολοκληρωμένη μελέτη των διαδρομών των κοπαδιών
 - Λαογραφική, εθνολογική, χωροταξική, οικολογική, κοινωνιολογική, οικονομική
 - Η καταγραφή και μελέτη του συνόλου αυτών των χαρακτηριστικών, εκτός από την ανάδειξη και προβολή τους, μπορεί να αξιοποιηθεί και στην αναβίωση μετακινούμενων διαδρομών.
 - Παροχή δυνατοτήτων για παράλληλες δυνατότητες αναψυχής σε ενδιαφερόμενους τουρίστες και περιηγητές
- Στήριξη των παραδοσιακών πανηγυριών κι εμπλουτισμός τους με εκδηλώσεις γαστρονομίας
- Δημιουργία μουσείου πολιτιστικής κληρονομιάς του ποιμενικού βίου που συνδέεται με το μετακινούμενο σύστημα εκτροφής
 - Στο μουσείο αυτό θα μπορούσε να συμπεριληφθεί εκθεσιακό υλικό όπως παραδοσιακές ενδυμασίες, σκεύη, εργαλεία κλπ αλλά και φωτογραφίες, βίντεο και λοιπό ενημερωτικό υλικό.
 - Σε άλλες χώρες της ΕΕ έχουν αναληφθεί ήδη παρόμοιες πρωτοβουλίες και έχουν ήδη υπάρξει προτάσεις συνεργασίας από μέρους τους, εντούτοις δεν υπήρξε μέχρι σήμερα η δυνατότητα ανάπτυξης συνεργειών διότι δεν υπήρχε ένας Οργανισμός όπως το Δίκτυο Μετακινούμενων Κτηνοτρόφων που να αποτελέσει το φορέα αυτής της συνεργασίας

Ενδεικτικές δράσεις που θα μπορεί να αναλάβει το Δίκτυο

- **Έρευνα αγοράς** για τα προϊόντα που θα μπορούσαν, εν δυνάμει, να παραχθούν από πρώτες ύλες μετακινούμενων εκμεταλλεύσεων αλλά και για προϊόντα που παράγονται σε επίπεδο εκμετάλλευσης ή μικρής γεωγραφικής περιοχής.
 - Αυτά τα προϊόντα παρουσιάζουν αυξημένη ζήτηση σε εξειδικευμένες φωλιές αγορών (niche markets)
 - Με τον εντοπισμό τέτοιων αγορών και την οργάνωση κατάλληλων στρατηγικών προώθησης, τα προϊόντα αυτά μπορούν να έχουν υψηλή προστιθέμενη αξία, με σημαντικές ωφέλειες για τους παραγωγούς και τα μικρά τοπικά τυροκομεία που επεξεργάζονται το γάλα αυτών των εκτροφών.